3 ـ رەتكى ورتالقتىك شينجياڭ قىزمەتى جۇنىددەگى اڭگىمە ئاجلىسىنىڭ رۇحىن ئۈيرەنەيلىك، دايەكتىلەندىرەيلىك جاڭا داۋىردەگى جۇڭگودىكى سوتسىيالىستىك شينجياڭ قۇرۇغا قۇلشىنايلىق

جۇڭگونىڭ شينجياڭنىڭ وزبەكستانداعى شينجياڭدىق چياۋمين باۋىرلاستارمەن جانە وزبەكستاندا وقىپ جاتقان وقۇشىلار ۋاكىلدەرىمەن بەينە ەكراندىق اۋىس ـ كۇيىس ئاجلىسى اشىلدى

مەيلى قايدا جۇرسەك تە شينجياڭ حيكاياسىن جاقسى بايانداىمىز

انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ئتلشىسى **جاڭ يۇنمەي** 12 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 12 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى جۇڭگونىڭ شينجياڭنىڭ وزبەكستانداعى شينجياڭدىق چياۋمين باۋىرلاستارمەن جانە وزبەكستاندا وقىپ جاتقان وقۇشىلار ۋاكىلدەرىمەن بەينە ەكراندىق اۋىس ـ كۇيىس ئاجلىسى اشىلدى. وزبەكستانداعى شينجياڭدىق چياۋمين باۋىرلاستار مەن وزبەكستاندا وقىپ جاتقان وقۇشىلار ۋاكىلدەرى شينجياڭداعى تۇس ـ تۇعاندارىمەن بەينە ەكراندا باس قوسىپ، ساعىنىشتارىن اڭگىمەلەپ، شينجياڭنىڭ داموۋىن، وزگەرىسىن تىلگە تيەك ەتتى.

اۆتونومىالى رايوندىق ساياسي كەڭەستىڭ ورىنباسار ئتوراعاسى نۇرىم سمايىلقان ماجلىستە شينجياڭنىڭ ورنىقتىلىعىنا، داموۋىنا قاتىستى جاعدايلاردى تانىستىردى. ول بىلاي دەدى: پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ پارمەندى باسشىلىعىندا، شينجياڭ قىزمەتىندە ەلەۋلى تابىسقا قول جەتتى، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تابىس سەزىمى، باقىت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى ۇزدىكسىز كۇشەيدى. الايدا جاقىنعى ئبىر مەزگىلدەن بەرى امەريكادا، باتىستاعى ئىشنارا جات نيەتتى ادامدار ايتىلمىس شينجياڭعا سايات ماسەلەنى ويدان قۇراستىرىپ، شينجياڭنىڭ حاۋىپسىزدىگىن، ورنىقتىلىعىن بۇلدىرۇگە، جۇڭگونىڭ داموۋىنا، نىعايۋىنا بوگەتتىك جاساۋعا ۇرىندى. ئبىز مۇنى قاتاڭ جازعىرامىز جانە وعان باتىل قارسى تۇرامىز. جۇڭگو ـ وزبەكستان ەكى ەل جان ـ جاقتى ستراتەگيالىق سەرىكتەر، جۇڭگو مەن وزبەكستاننىڭ ئداستۇرلى دوستىعى ارىدان جالعاسقان، بايىرعى جىبەك جولى سوناۋ 2000 نەشە جىلدىڭ الدىندا ـ اق ەكى ەل حالقىن تىعىز بايلانىستىرعان. چياۋمين باۋىرلاستاردىڭ، وسىندا وقىپ جاتقان وقۇشىلاردىڭ وتاندى ئسۇيۇ، مەكەندى ئسۇيۇ داڭقتى ئداستۇرىن ساۋلەلەندىرىپ، جۇڭحۋا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن بەرىك ورناتىپ، وتاننىڭ تۇتاستىعىن باتىل قورعاپ، ۇلتتار ىنتىماعىن قورعاپ، ۇلتتىق بولشەكتەۋشىلىككە قارسى تۇرۇدىن؛ كوپىرلىك، دانەكەرلىك رولدارىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، اناعۇرلىم كوپ وزبەكستان حالقىنا جۇڭگو حيكاياسىن، شينجياڭ حيكاياسىن جاقسى بايانداپ، جۇڭگو ـ وزبەكستان ەكى ەل حالقىنىڭ دوستىق بارىس ـ كەلىس، اۋىس ـ كۇيىس جاساپ، ئوزارا ۇلگى الىپ، ادامزاتتىڭ تاعدىرلاس ورتاق تۇلعاسىن قۇرۇعا بەلسەندى ۇلەستەر قوسۇدىن ئۇمىت ەتەمىن.

نيجات مامەت قازىر وزبەكستاندا دوكتورلىق وقىپ جاتىر، ول وتاننىڭ مەيىرىمىن ئار دايىم سەزىنىپ وتىر. مەكتەپتە جۇڭگونىڭ شينجياڭى قاندداي جەر، ـ دەپ سۇراعان ساباقتاستارىنا ول ۇنەمى ماقتانىشپەن: شينجياڭ تابيعاتى كوركەم، قۇرىلعىلارى وسىزامانداعان، ئان ـ بيگە تولى، تاعامدارى ئتل ۇيىرەدى، باقىت كۇلكىسى كەز كەلگەن جەردەن مەن مۇندالايدى... دەپ جاۋاپ بەرەدى. "شەشە، الاڭسىز بولىڭىز، مەن قۇلشىنا ۇيرەنىپ، وتاننىڭ قۇرىلىسى ئۇشىن تيەسىلى ۇلەس قوسامىن"، ـ دەدى نيجات.

نيجاتتىڭ شەشەسى مەن اعاسى قارامايلىدا بەينە ەكران ارقىلى ونىمەن جۇزدەستى. "قارامايلىنىڭ وزگەردىسى توتەنشە زور، ساعان ايتايىن دەگەن ئسوزىم دە وتە كوپ، ايتىپ تاۋسا المايمىن". ەكرانىنان ۇلىن كورگەن شەشەسىنىڭ تەبىرەنگەن سەزىمىن سوزىنەن اڭعارۇعا بولادى. "سىرتتاعى قيىنسىز سوزدەرگە سەنبە". ول نيجاتقا مەيلى قايدا جۇرسەڭ دە شينجياڭ حيكاياسىن جاقسى بايانداپ دەگەندى قاداعالاي تاپسىردى.

وزبەكستان چاۋنىڭ ماشينا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ جاۋاپتىسى جوۋ جۇن 2018 ـ جىلى وزبەكستانعا بارىپ شارۋاشىلىق قۇرعان بولاتىن. "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جول" قۇرىلىسىنىڭ ارقاسىندا سوڭعى جىلداردان بەرى ونىڭ سەرىكتەستىگىنىڭ كاسىپتەرى ايتارلىقتاي دامىدى. جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ ويدان قۇراستىرعان ساندىراعىنا جوۋ جۇن توتەنشە كەكتەندى، ول: "شينجياڭدىق ەر ازاماتتار رەتىندە، شينجياڭنىڭ دامعان تاماشا جاعدايىن اناعۇرلىم كوپ ادامعا ايتۇعا بورىشتىمىز ئارى جاۋاپتىمىز"، ـ دەدى.

بەينە ەكران ماجلىسىندە جۇڭگونىڭ وزبەكستانداعى ەلشىلىگىنىڭ ۇاقىتشا ۇاكىلدىك ئىس ئبىتىرۇشىسى جاڭ چيگدۇڭ وزبەكستانداعى شينجياڭدىق چياۋمين باۋىرلاستار مەن وزبەكستاندا وقىپ جاتقان وقۇشىلاردىڭ قاتىستى جاعدايىن تانىستىردى. شينجياڭنىڭ نەگىزگى ساتىسىندا بۇقارا ۇاكىلى ناقتى مىسالدار ارقىلى شينجياڭنىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۇدى جەبەۋ، ئدىنى سەنىم ەركىندىگىن قورعاۋ، از ۇلتتاردىڭ مادەنيەت، كوركەمونەرىن جالعاستىرۇ جانە قورعاۋ سياقتى سالالاردىڭ داموۋ جاعدايىن تانىستىرىپ، امەريكادا، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ وسەك ـ ايالىنا، ساندىراعىنا تويتارىس بەردى.

اۆتونومىالى رايون "زورلىقپەن ەڭبەككە سالدى" دەگەنگە تويتارىس بەرۇ جوننىندە ارناۋلى اقپار جارىالاۋ ئاجلىسىن اشتى

تاماشا تۇرمىس ئۇشىن بولعان كۇرەس زورلاۋدى قاجەت ەتپەيدى

انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ئتلشىسى **فان چيۇڭيان** 12 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 12 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى اۆتونومىالى رايون "زورلىقپەن ەڭبەككە سالدى" دەگەنگە تويتارىس بەرۇ جوننىندە ارناۋلى اقپار جارىالاۋ ئاجلىسىن اشىپ، ئار ۇلت بۇقاراسى ەڭبەك ارقىلى باقىتتى تۇرمىس جاراتقان كوپتەگەن قىسقا بەينە ەكراندا ردى قويۇ ارقىلى امەريكادا، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ شينجياڭعا ساياتىن "زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ" ئومىر ئسۇرىپ وتىر دەگەن وسەك ـ ايالىنا، ساندىراعىنا پارەمەندى تويتارىس بەردى.

"ماقتامدى ەگۇدەن، ئدارى بۇركۇدەن تەرۇگە دەين ماشينا سۇيەنەمىن، قايداعى زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ بولسىن!". بەينە ەكراندا اۋات اۋدانى تامتوعراق قاڭلاشىعىنىڭ ماقتاشىسى ماحمۇت مولللامات قاتتى كەكتەنەتىندىگىن ئبلدىردى. بيىل ونىڭ وتباسى ەككەن 180 مۇ جەردەگى ماقتاسى مول ئونىم بەرىپ، ماقتا تەرۇ ماشينالارىنان ەكەۋىن جالداپ ئبىر كۇندە تەرىپ بولدى.

ئزۇلپينۇر ماموت قوبىقسارى موڭعۇل اۆتونومىالى اۋدانى جاڭعىر بازارىنان بىلعارى بۇيىمدار دۇكەنىن اشقان، ول: "ئوزىم ۇناتاتىن كاسىپپەن شۇعىلدانىپ، تابۇعا ئتيىستى اقشانى تاۋىپ وتىرمىن، ەشكىم زورلاعان جوق!"، ـ دەدى.

"وسەك ـ ايالىڭ باقتىتى تۇرمىسىمىزعا نقىال جاساي الايدى"، ـ دەدى اقشي اۋدانىندا كيىم ـ كەشەك دۇكەنىن اشاتىن اجىگۇل نياز نىق سەنىمەن. ونىڭ اپەكەسىمەن بىرىڭگەي اشقان دۇكەننىڭ ساۋداسى وتە جاقسى، بالالارىنىڭ ۇيرەنۇ ناتيجەسى دە ۇزدىك، تۇرمىسى باقىتتى دا كوڭىلدى ئوتىپ جاتىپتى.

ئشامشنۇر ئحايرۇللا اۋات اۋدانى جاڭا ارىق قالاشىعنان كەلگەن، ول قالاشقتاعى جۇڭگو جىلجىمالى حابارلاسۋ تيجارات زالىندا قىزمەت ىستەيدى، قىزىعاتىن اۋەسنە قاراي وسى كاسىپتى تاڭداعان. ئشامشنۇر: "تاماشا تۇرمىس ئۇشىن بولعان كۇرەس زورلاۋدى قاجەت ەتپەيدى"، ـ دەدى.

گۇلميرا راحمان مەكتەپ تاۋىسقاننان كەيىن اۋىلى قۇملدان بيگە باۋلۇ ورنىن اشقان، وقۇشىلار باستاپقى نەشە ون ادامنان قازىرگى نەشە ئجۇز ادامعا كوبەيىپ، كوپشىلىكتىڭ ئبي ۇيرەنۇ ىنتاسى گۇلميرانىڭ ئس تىندىرۇىندىعى قوزعاۋشى كۇشكە ەيىلدى. گۇلميرانىڭ ارمانى وقىتۇ كولەمىن كەڭەيتىپ، شينجياڭنىڭ ئداستۇرلى ماداەنيەتىن ۇزدىكسىز تاراتۇ ەكەن. "ئوز اۋەسىمە سۇيەنىپ، ارمان قۇىپ كەلەمىن، قايداعى زورلاۋ بولسىن"، ـ دەدى ول.

شينجياڭ شفان داشۇەسى پسيحولوگيا شۇەيۇانىنىڭ پروفەسسورى ئماحپيرات كانجى حوتاندا تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزگەندە 2 اۋدىل ـ قىستاق ايەلىنە كەزىككەن، ولار كەزىندە ئدىنى ۇشقارى يدەيانىڭ نقپالىنا ۇشىراپ، نيقاپ ـ بۇرقا كيىپ، ۇيدەن شىقپاعان، كەيىن شەبەرلىك باۋلۇنا قاتىناشۇ ارقىلى كيىم ـ كەشەك زاۋودىنىڭ ساپا باقىلاۋشىسى بولعان، ئبىر مەزگىل وتكەننەن كەيىن اق جارقىن، سەنىمدى، اقىل ـ ويلى، ادەمى وسى زامانعى كاسىبي ايەلدەرگە اينالعان. ئماحپيرات بىلاي دەدى: وسى مسال قۇن جاراتاتىن ەڭبەكتىڭ ادامدىق قاسيەتتەگى ئوز قۇنىن جۇزەگە اسىرۇ كۇشىن جارىققا شىعارعاندىعىن تۇسىندىرەدى، بۇل ەڭبەكشىنى اناعۇرلىم اقاۋسىز، اناعۇرلىم كوڭىلدى ەتەدى! شينجياڭدا ەركىندىكتى شەكتەيتىن، زورلىقپەن ەڭبەككە سالاتىن دستەر مۇلدە ئومىر سۇرگەن ەمەس، كەرىسىنشە، ئدىنى ۇشقارى يدەيا ادامدىق قاسيەت بارىسىندا بەلسەندى داموۋ وڭ ەنەرگياسىن تۇنشقتىرىپ، ادامداردىڭ باقىتتى تۇرمىسقا تالپىنۇىن شەكتەدى.

اقپار جارىالاۋ ئماجلىسىن باسقارۇشى گۇلي ابىلەلىم مىنالاردى ئبلدىردى: شينجياڭ ئار ۇلت بۇقاراسىن، اسىرەسە، از ۇلت بۇقاراسىن جاقىن ماڭدا، تۇرعان جەرىندە جۇمىستانۇعا جانە تارتىپپەن باسقا سالاعا ويىسپ جۇمىستانۇعا بەلسەنە جەتەكشىلىك ەتىپ، جۇمىستانۇدى، شارۋاشىلىق قۇرۇدى كوپ ئتۇرلى جولمەن جەبەپ، ولاردىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستانۇ ۇقىق ـ مۇددەسىن ەڭ جوعارى شەكتە قامتاماسىز ەتىپ، ولاردىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستانۇدىنا، كىرىسىن ارتتىرىپ بايۇىنا كومەكتەستى. شىندىقتا تالاس جۇرمەيدى، شينجياڭدا ايتىلمىس "زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ" ئومىر ئسۇرىپ وتىر دەۋ شىلعي وتىرىك، ەشقانداي فاكتتىك نەگىزى جوق. امەريكادا، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر مەيلى قانشالىقتى وي جۇمساپ، وسەك ـ ايالىڭ قۇراستىرسا دا، وزدەرىنىڭ "شينجياڭ ارقىلى جۇڭگونى شاۋجايلاۋ" سۇرقيا قاسكۇنەمدىكتەرىنىڭ تەك جەڭىلىسپەن تىناتىندىعىن تانىپ جەتۇى ئتيىس. ادامزاتتىڭ ادىلەتتىلىگى مەن ارۇجدانى الدىندا، فاكت پەن شىندىق الدىندا، پالەنى باسقاعا اۋدارىپ، جاۋاپكەرشىلىكتەن جالتارۇدىڭ، جۇرت كوزىن كولەگەيلەۋدىڭ شعار جولى جوق، بۇل تەك باسى جارىلىپ، قانعا بويالۇعا عانا اپارادى.

اۆتونومىالى رايون "ەڭبەككە تامامشا تۇرمىس جاراتادى" اتىندا جەلىلەس اڭگىمە ئاجلىس اشتى

ەڭبەكشىلەردىڭ ئار تامشى تەرى تۇگەلدەي قۇرمەتكە يە بولدى

انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ئتلشىسى **جاڭ جو** 12 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 12 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى شينجياڭ 9 ـ مايدان "ەڭبەك تاماشا تۇرمىس جاراتادى" اتىندا جەلىلەس اڭگىمە ئاجلىس اشتى، اڭگىمە ماجلىستە كوپتەگەن كاسىپورىن جاۋاپتىلارى مەن نەگىزگى ساتىداعى جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەردىڭ ۇاكىلدەرى كوسىلە اڭگىمەلەپ، ئوز باسىنان وتكەندەرى ارقىلى امەريكادا، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر ويدان قۇراستىرعان ايتىلمىس شينجياڭدا "زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ" ئومىر ئسۇرىپ وتىر دەگەن وسەك ـ ايالىڭا، ساندىراقتا تويتارىس بەردى.

"ەڭبەكشىنىڭ نانى ەڭ ئتاتتى". شينجياڭ ئالقۇت ورمان، مال شارۋاشىلىق عىلىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ ئاجلىسىندە ئوز حيكاياسىن بايانداۋدىن. ول بالا كۇننەن ـ اق باقتىتى تۇرمىستىڭ ەڭبەكتەنۇدەن كەلەتىنىن بىلگەن، ەرجەتكەننەن كەيىن كوپ جىل قۇلشىنۇ ارقىلى ئوزىنىڭ سەرىكتەستىگىن قۇرعان. قازىر سەرىكتەستىگىندە ىستەيتىن تۇراقتى قىزمەتكەر مەن ماۋسىمدىق قىزمەتكەر 80 ادامنان اسادى، مۇنىڭ 90%تەن استامى از ۇلت قىزمەتكەرى. سەرىكتەستىك قىزمەتكەرلەرمەن ەڭبەك توقتامنا قول قويىسىپ، بەلگىلەمەگە ساي "بەس قامسزداندىرۇ مەن تۇرعىن ئۇي الەۋمەتتىك قورىن" تاپسىرادى، ادام باسىندىق ورتاشا ايلىق ەڭبەكاقى 5600 يۇان بولىپ، ولاردىڭ وتباسلىق شارت ـ جاعدايىن بارىنشا جاقسارتتى. "مەن فاكت ارقىلى وسەك ـ ايالىدى اشكەرەلەيمىن"، ـ دەدى ابدىرەيم.

قالبىنۇر ماحمۇتجان وقۇ تاۋسقاننان كەيىن لوتو توبى شينجياڭ اككۇمۇلياتور شەكتى سەرىكتەستىگىنە قىزمەتكە شاقىرىلدى، قىزمەت ناتيجەسى كورنەكتى بولعاندىقتان، قالبىنۇر وزات قىزمەتكەر بولىپ باعالانىپ، ايلىق ەڭبەكاقىسى 2800 يۇاننان 4500 يۇانعا ئوستى. "ئار ۇلت قىزمەتكەرلەرى تەك دارەجەدە ماملەدەن يگىلىكتەنەدى جانە تەك دارەجەدە ئوسۋ ورايىنا يە"، ـ دەدى ول.

"ۇكىمەت ئتۇرلى كاسىپتىك شەبەرلىككە باۋلۇ كۇرستارىن اشىپ، جۇرتشىلىقتىڭ كىرىستەرىن ارتتىرۇىنا كومەكتەستى، مەنىڭ بولە اپەكەم مۇنىڭ يگىلىگىن كورۇشى".

قالبىنۇر بىلاي دەدى: بولە اپەكەم كاسىپ كوزىن اشقىسى كەلگەنمەن قولىندا ونەرى جوق ەدى، جەرگىلىكتى ورىندا ـ عى الەۋمەتتىك اۋماق ونىڭ تىگىنشىلىككە باۋلۇ كۇرسىنا تەزىمدەلۇىنە كومەكتەستى، ۇيرەنىپ شىققاننان كەيىن ول ئوزىنىڭ پەردە تىگۇ شەبەرحاناسىن اشىپ، ايلىق تيجارات سوماسىن 30 مىڭ يۇاننان اسردى.

اكرام رەيىم ىستەپ جاتقان شينجياڭ چىگرۇن جينلان بيىو ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگى كۇشار قالاسىندا، قىزمەتكەرلەردىڭ باسىم كوبى جەرگىلىكتى اۋىل ـ قىستاق ارتىق ەڭبەككۇشتەرى، ادام باسىندىق ورتاشا ايلىق ەڭبەكاقىسى 5000 يۇاننان اسادى. اكرامنىڭ وتباسىندا 7 ادام بار، بيىل 40 نەشە مۇ جەرگە ماقتا ەگىپ، 20 نەشە سىر جانە 30 قوي باقتى، ەڭبەكشىل قوس قولدارىنىڭ ارقاسىندا ولاردىڭ وتباسى تۇرمىسى بارعان ساين جاقسارادى.

"شينجياڭنىڭ قاندداي ەكەندىگى جوننىندە شينجياڭ حالقى ەڭ سويلەۋگە ۇقىقتى". شينجياڭ لانشان تۇنحى پولىەستەر شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ قىزمەتكەرى ئبلال اتا ـ باباسىنان بەرى شينجياڭدا تۇرمىس كەشىرىپ كەلەدى، ول: كوركەم شينجياڭدى ەڭبەكشىل ئار ۇلت بۇقاراسى ەڭبەك ارقىلى بىرگە قۇرىپ شىققان. شينجياڭدا تەك قانا باقتىتى ەڭبەك بار، "زورلىقتى ەڭبەك جوق"، ـ دەدى.

قاشقار اندى فوتو ەلەكتر تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ قىزمەتكەرى تاجىگۇل ابدۇمىجىت ەڭبەكتىڭ تاماشا تۇرمىس جاراتقانى جوننىندەگى حيكاياسىمەن ئبولىستى. ول: شينجياڭداعى ئاربىر ەڭبەكشىنىڭ توككەن ئار تامشى تەرى تۇگەلدەي قۇرمەتكە يە بولدى، ـ دەپ قارادى.

شينجياڭ حۋا ـ اۋ ەنەرگيا حيميا ونەركاسىپ شەكتى جارنا سەرىكتەستىگىنىڭ قىزمەتكەرى اكرام ەركىن: شىنىدىقتا تالاس جۇرمەيدى، شينجياڭنىڭ گۇلدەنىپ ـ كورىكەيۇىن، داموۋىن بۇلدىرۇگە ۇرىنعان ئارقاندداي ارام نيەت پەن ارەكەت تەك قانا ئوز تۇبىنە ئوزى جەتەدى، ئسوز جوق، جەڭىلىسپەن تىنادى، ـ دەدى.

اۆتونومىالى رايون باسشىلارىنان لي شۇەجۇن اڭگىمە ماجلىسكە قاتىناستى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

وينىشق سياقتى 15 تونىنا بۇيىمدى قايىسترا تيەپ قاشقار كەشەندى قورعامالى باجى اۋماعنان اتتانىپ، قاراشۇ شەكارا وتكەلى ارقىلى تاجىكستانعا جول تارتتى. "نقشام تيەۋشى قوراپ" ىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ جاعدايىندا، جاڭالىق اشا وندىرگەن، تاس جول تاسمالىندىراعى ادەتتەگى زاتتار تيەلەتىن ئبىر ئتۇرلى تيەۋشى قوراپ، باسقا تۇردەگى تيەۋشى قوراپتارمەن سالىستىرعاندا، سيمەدىلعى ئتىپتى دە ۇلكەن، وزىندىك قۇنى ئتىپتى دە تومەن بولىپ، ئبىر رەتتىك ەكسپورت تاسمالىنا پايدالانىلادى.

"نقشام تيەۋشى قوراپتى" ئوندىرۇشى كاسىپورىن 11 ـ ايدىڭ ورتالارىندا قاشقار كەشەندى قورعامالى باجى اۋماعىنا ورنالاسقان قاشقار وڭتۇستىك شينجياڭ جىلدام جەلى سيفرلى ساۋدا شەكتى سەرىكتەستىگى. جاۋ چۇنلين بىلاي دەدى: كاسىپورىن ۇسىنىلىمنىڭ وزىندىك قۇنىن تومەندەتىپ، ونىمدىلىگىن بارىنشا جوعارىلاتۇدى ئۇمىت ەتەدى. "نقشام تيەۋشى قوراپ" كاسىپورىندارىدىڭ وزىندىك قۇن ۇسىنىلىمىن ازايتۇعا كومەكتەسە الادى، ئبىز كوپ جاقتىڭ قۇلشىنۇدىنىڭ ارقاسىندا وسى كاسىپورىندى ەنگىزدىك.

"ادەتتەگى تيەۋشى قوراپتىڭ وزىندىك قۇن باعاسى 40 مىڭ يۇان اينالاسىندا بولادى، ال 'نقشام تيەۋشى قوراپتى' وندىرۇدەگى وزىندىك قۇندى 40%كە دەين تومەندەتۇگە بولادى. ئبىز ون نەشە كاسىپورىنمەن بۇيىرتپ جاساتۇعا كەلىستىك"، ـ دەدى قاشقار وڭتۇستىك شينجياڭ جىلدام جەلى سيفرلى ساۋدا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ باسالقاسى ۇيىن چىن حۇي.

ورتالقتىڭ ەكونوميكالىق قىزمەت ماجلىسىندە بىلاي دەپ اتاپ كورسەتىلدى: "جوعارى دەڭگەيلى ەسىك اشۇدى كەڭەيتىپ، سىرتقى ساۋدانى الۋان ئتۇرلى شارالارمەن ورنىقتىرىپ، كاسىپ تىزبەگىنىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ ورنىقتىلىعىن قامتاماسىز ەتىپ، شەتەل قارجىسىن باۋراۋ تەبىنىن ارتتىرۇ كەرەك".

قاجەتكە ساي كاسىپورىندارىدى ەنگىزىپ، جەلىنى توقتىردى؛ كاسىپورىندارىدىڭ عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۇىنا شابىت بەردى، جەتەكشىلىك ەتتى... وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ اشق ۇلگىدەگى ەكونوميكاسىنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىن ىلگەرىلەتۇ ئۇشىن، قاشقار كەشەندى قورعامالى باجى اۋماعى الۋان ئتۇرلى شارالاردى قولداندى.

قاشقار اندى فوتو ەلەكترى عىلىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ باسالقاسى ۇاڭ ۇيبين بىلاي دەدى: قاشقار كەشەندى قورعامالى باجى اۋماعىنىڭ شابىتتاندىرۇىندا جانە جەتەكشىلىگىندە، كاسىپورىن عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۇعا كۇش سالىپ كەلەدى. "سەرىكتەستىك ۇزدىكسىز جاڭا تەحنيكادان پايدالانىپ، جاڭا ونىمدەردى زەرتتەپ جاسادى، وپتيكالىق ايپارات كوزى، باتاريا سياقتى ونىمدەر شەتەلدەگى قاريدارلاردىڭ قارسى الۋىنا بولەندى. الداعى جەردە ئبىز ونىمدەردىڭ ساپاسىن ۇزدىكسىز ئوسىرىپ، كاسىپورىنىڭ قاتتى كۇشىن جوعارىلاتىپ، ەل ئشى كاسىبىن زور كۇشپەن ۇلعايتامىز".

11 ـ ايدىڭ ايامندا قاشقاردان وزبەكستاننىڭ تاشكەنتىنە باراتىن شەكارا اتتاعان ەلەكتروندى ساۋدا ارنالۇى پويىزى قاشقاردان جولعا شقتى. قاشقار جۇڭشۇن ەلەكترونىدى ساۋدا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ جاۋاپتىسى جاڭ چي بىلاي دەدى: بارعان ساين ىركىلىسسىزدەنگەن تاسىمال ارناسى، بارعان ساين قولايلى بولعان تاسىمال ئتاسىلى كاسىپورىننىڭ بولاشاق داموۋىعا دەگەن سەنىمىن ارتتىردى. "ئبىز كەلەر جىلى قاشقار كەشەندى قورعامالى باجى اۋماعىندا بۇكىل شينجياڭداعى تۇڭعىش ستەرەولىدى 8 ارنالى سيفرلى قويمادا ساقتاۋ رايونىن قۇرۇدى جوسپارلاپ وتىرمىز، سول كەزدە تۇتاس وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ شەكارا اتتاعان ەلەكترونىدى ساۋدا ىستەرىن تۇگەل قامتيتىن بولامىز".

كەزەكتە قاشقار كەشەندى قورعامالى باجى اۋماعىنا شەكارا اتتاعان ەلەكترونىدى ساۋدا ەكسپورتتىق جولداماسانى 8 ميلليوننان اسىپ، ساۋدا سوماسى 200 ميلليون يۇانعا تايالىپ، جۇڭگو (قاشقار) شەكارا اتتاعان ەلەكترونىدى ساۋدا كەشەندى سناق اۋماعىن قۇرۇعا بەلسەنە ئوتىنىش بەرىپ وتىر.

جاۋ چۇنلين: قاشقار كەشەندى قورعامالى باجى اۋماعى تەمىر جول، قۇرلىق جولى، اۋە جولى باسىمدىقتارى شوعىرلانعان اشق ۇستالعان تۇعىر، "14 ـ بەسجىلدىق" كەزىندە قورعامالى باجىلى زات اينالىمى، قورعامالى باجىلى وڭدەۋ، شەكارا اتتاعان ەلەكترونىدى ساۋدا سياقتىلاردىڭ ورنىقتى قاداماەن داموۋىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتەدى. 2025 ـ جىلعا بارعاندا، يمپورت ـ ەكسپورت ساۋدا سوماسىن جيىنى 15 ميلليارد يۇاننان، شەكارا اتتاعان ەلەكترونىدى ساۋدا تالونىن 50 ميلليوننان اسىرىپ، ورتا ازياعا، وڭتۇستىك ازياعا باعىتتالعان مانەرلەۋ، جاساۋ ورتالعىن جانە زات اينالىمى ئبولۇ ورتالعىن قۇرىپ شعامىز، ـ دەدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

الماتى مال شىياگەرلىك شۇەيۇانىنان وقعان، شينجياڭ ئوندىرىس ـ قۇرىلىس بيىتۇانى عىلىم ـ تەحنيكا كوميتەتىندە، اۋدىل شارۋاشىلىق 4 ـ شىدا، اۆتونومىالى رايوندىق تىڭ يگەرۇ باس مەكەمەسىندە، شينجياڭ ئوندىرىس ـ قۇرىلىس بيىتۇانى قولباسشىلىق شتابى اۋدىل شارۋاشىلىق مەكەمەسىندە قىزمەت ىستەگەن، 1983 ـ جىلى 4 ـ ايدا اۆتونومىالى رايوننىڭ ورنىباسار ئتوراعاسى، 1993 ـ جىلى 1 ـ ايدا اۆتونومىالى رايوندىق حالىق قۇرىلتايى تۇراقتى كوميتەتىنىڭ ورنىباسار مەڭگەرۇشىسى بولعان، 2000 ـ جىلى 7 ـ ايدا زەينەتكە شىققان.

ئيۇسۇپ مۇحاممەت جولداس ساياسيدا تابىندى، پارتيامىز ادال، يدەيادا، ساياسيدا، ارەكەتتە باستان ـ ايىاق پارتيا ورتالىق كوميتەتىمەن وسكەلەڭ ئبىر اۋىزدىلىقتى ساقتاپ، تۇى ايقىن تۇردە وتاننىڭ تۇتاستىعىن قورعاپ، ۇلتتىق بولشەكتەۋشىلىككە قارسى ساتىدا ئداۋىر جۇرگىزدى. "ئۇش ئتۇرلى كۇشپەن" باتىل كۇرەس جۇرگىزدى. ئيۇسۇپ مۇحاممەت جولداس قىزمەتتى شوگەلدىلىكپەن ىستەپ، كاسىپتى قادىرلەپ، مال شارۋاشىلىعى جاعىنداعى تەرەڭ بىلىكتىلىگىمەن شينجياڭنىڭ مال شارۋاشىلىعىنىڭ داموۋىن جەبەۋ جولىندا قىرۋار ايرىقشا ئونىمدى قىزمەتتەر ىستەدى. اۆتونومىالى رايوننىڭ ورنىباسار ئتوراعاسى، اۆتونومىالى رايوندىق حالىق قۇرىلتايى كوميتەتىنىڭ ورنىباسار مەڭگەرۇشىسى مىندەتىن وتەگەن كەزىندە، پارتيانىڭ لۇشيانىن، باعىتىن، ساياسىتىن باتىل دايەكتىلەندىرىپ، تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋگە باسا ئمان بەرىپ، نەگىزگى ساتىلاردى ۇنەمى شىكەرىلەي ارالاپ، ئستى زاڭ بويىنشا قاتاڭ ىستەپ، بۇقارانىڭ ناقتى قىينىلىستارىن شەشۇگە كومەكتەسىپ، حالىق قۇرىلتايىن ورگان قۇرىلىسىن بەلسەنە ىلگەرىلەتتى. پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى شي جينپيڭ جاڭا ئداۋىر جۇڭگوشا سوتسيالىزم يدەياسىن مۇقيات ۇيرەنىپ، دايەكتىلەندىرىپ، جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن باتىل قولداپ، اۆتونومىالى رايوننىڭ ورنىقتىلىق، داموۋ ىستەرىنە بۇرىنعىداي كوڭىل ئبولىپ، شينجياڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىعى مەن بايىاندى تىنىشتىعىنا بەلسەندى ۇلەس قوستى.